

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

WAYS OF REFORMING THE NATIONAL ROAD SECTOR UNDER CONDITIONS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Коваленко-Марченкова Є.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Kovalenko-Marchenkova Yevheniia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Department of Economics and Entrepreneurship,
Prydniprovs'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture

У статті розглянуто шляхи реформування дорожнього господарства України, яке є важливим чинником в умовах сталого економічного розвитку країни. Стабільне та ефективне функціонування дорожнього господарства країни є необхідною умовою ефективної взаємодії секторів економіки, підвищення добробуту населення, забезпечення економічних інтересів держави та конкурентоспроможності національної економіки в цілому. Досліджено прийняття державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення, зміни щодо реформування системи управління дорожнім господарством України. Проаналізовано створення дорожнього фонду України у складі спеціального фонду Державного бюджету України з метою фінансування робіт, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг загального користування. Досліджені джерела формування дорожнього фонду України, розглянуті заходи, на які спрямовується використання фонду.

Ключові слова: дорожнє господарство України, розвиток дорожнього господарства, державний дорожній фонд, реформування дорожнього господарства, дорожня інфраструктура, національна економіка.

В статье рассмотрены пути реформирования дорожного хозяйства Украины, которое является важным фактором в условиях устойчивого экономического развития страны. Стабильное и эффективное функционирование дорожного хозяйства страны является необходимым условием эффективного взаимодействия секторов экономики, повышение благосостояния населения, обеспечение экономических интересов государства и конкурентоспособности национальной экономики в целом. Исследовано принятие государственной целевой экономической программы развития автомобильных дорог общего пользования государственного значения, изменения касательно реформирования системы управления дорожным хозяйством Украины. Проанализировано создание дорожного фонда Украины в составе специального фонда Государственного бюджета Украины с целью финансирования работ, связанных со строительством, реконструкцией, ремонтом и содержанием автомобильных дорог общего пользования. Исследованы источники формирования дорожного фонда Украины, рассмотрены мероприятия, на которые направляется использование фонда.

Ключевые слова: дорожное хозяйство Украины, развитие дорожного хозяйства, государственный дорожный фонд, реформирования дорожного хозяйства, дорожная инфраструктура, национальная экономика.

The article deals with the ways of reforming the Ukrainian road economy sector, as an important factor under conditions of sustainable economic development of the country. The stable and efficient functioning of the country's road economy sector is a prerequisite for effective interaction of the economic sectors, improving the welfare of the population, ensuring the economic interests of the state and the competitiveness of the national economy as a whole. Adoption of the state target economic program for the development of public roads of public importance, aimed at restoring and developing highways, integrating them into the European transport system, improving comfort, economy, speed of transport and road safety. This program provides for the construction, reconstruction, repair, and maintenance of the warranty period of operation of 11 796 km of highways. Changes in reforming the road

management system of Ukraine are investigated. The creation of the Road Fund of Ukraine as a part of the special fund of the State Budget of Ukraine to finance the works related to the construction, reconstruction, repair, and maintenance of public roads is analyzed. It is supposed that sixty percent of the fund's funds are spent on repairing roads of national importance, and thirty-five percent – on repairing highways of local importance, another five percent are planned to be spent on road safety improvements: in particular, the construction of roundabouts on public roads, security islands, illuminated and marked pedestrian crossings. The sources of formation of the road fund of Ukraine are investigated, which are excise tax on fuel and vehicles produced in Ukraine, excise tax on imported fuel and vehicles imported into the customs territory of Ukraine, duty on petroleum products and vehicles and their tires, road tolls for vehicles and other self-propelled machines and mechanisms whose weight or dimensional parameters exceed regulatory standards, tolls for roads of public importance, fifty percents of the proceeds from fines for exceeding size and weight standards and of the proceeds from fines for administrative offenses, government borrowing and other revenues determined by the law on the state budget. The measures directed at the use of the fund are considered.

Key words: road complex of Ukraine, road sector development, state road fund, reform of road sector of economy, road infrastructure, national economy.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, в рамках програми сталого економічного розвитку, система дорожнього господарства України загалом задовольняє потреби економіки та населення у перевезеннях, проте дорожнє господарство є недостатньо розвиненим. Тому дослідження сучасного стану і тенденцій розвитку дорожнього господарства України викликає інтереси науковців і заслуговує на увагу у сучасному векторі сталого розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань розвитку дорожнього господарства України займалися такі науковці, як І.В. Богдан, О.В. Бойко, С.І. Гречан, М.І. Диба, І.В. Іголкін, Ю.В. Коноваленко, О.І. Нікіфорок, К.В. Павлюк, І.А. Попова, В.В. Юхименко. Доцільно детальніше дослідити шляхи реформування дорожнього господарства України.

Постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі шляхів реформування дорожнього господарства України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Географічне положення України виокремлюється вигідним розташуванням, а також сукупністю характеристик, серед яких торговельні шляхи, що здійснюють вплив на зміни у соціальному та політичному устрої. Такі особливості надають гарні перспективи для розвитку України як транзитної держави. Загальна протяжність українських автошляхів – 170 тисяч кілометрів. З них близько 50 тисяч кілометрів – дороги загальнонаціонального значення, інші 120 тисяч – місцевого. 95 відсотків доріг, за даними міністерства інфраструктури, є зношеними і не відповідають сучасним вимогам. Значення автошляхів України у міжнародному сполученні підтверджується проходженням по Україні 4-х із 10-ти Міжнародних транспортних коридорів, зокрема і через діючі автомагістралі, такі як Київ-Чоп та Київ-Одеса. Загальна протяжність мереж автошляхів державного та місцевого значення складає близько 170 тис.км., якість яких суттєво впливає на ефективність національного бізнесу та конкурентоспроможність української економіки.

На сьогоднішній день спостерігається активізація розбудови державного дорожнього господарства. Так, якщо у 2014 р. було відремонтовано і збудовано 102 км доріг загального користування, то в 2017 р. – 2177 км. Це найкращий показник за минуле десятиліття. В 2018 році тривав масштабний ремонт і будівництво доріг. План на 2018 рік становив 3777 км цих доріг (у тому числі – 1545 км доріг загального користування державного значення і 2232 км доріг загального користування місцевого значення).

Верховною Радою України 17 листопада 2016 року прийнято Закони України № 1762 «Про внесення змін до Закону України "Про джерела фінансування дорожнього господарства України" щодо удосконалення механізму фінансування дорожньої галузі» та № 1763 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі» [1, 2]. Відповідно до зазначених законів у Державному бюджеті щорічно передбачаються видатки на фінансування робіт, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг загального користування.

Аналізуючи реформування дорожнього господарства потрібно відзначити, що 1 січня 2018 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування» № 1764-19 від 17 листопада 2016 р., згідно з яким у сферу повноважень місцевих державних адміністрацій було передано 122,7 тис. км доріг [3]. Прогнозується, що завдяки цьому вдасться підвищити ефективність використання наявної транспортної мережі та здійснити її розширення, покращити експлуатаційний стан доріг та їхню пропускну здатність, підвищити безпеку руху.

Було затверджено Державну цільову економічну програму розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018–2022 рр., що має на меті відновлення й розвиток автомобільних доріг, інтеграція до європейської транспортної системи, підви-

щення комфортності, економічності, швидкості перевезень та безпеки руху. Дана програма передбачає будівництво, реконструкцію, ремонт та забезпечення гарантійного строку експлуатації 11 796 км автомобільних доріг [4].

Наступним етапом модернізації системи дорожнього господарства України стала «Державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні до 2020 р.», що розроблена на основі «Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 р.» за розпорядженням КМУ № 481 від 14 червня 2017 р. 430) [5].

З 1 січня 2018 року, у складі спеціального фонду Державного бюджету створюється державний дорожній фонд України згідно з Законами України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі» № 1763-19 від 17 листопада 2016 р. та «Про внесення змін до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» № 1762-19 від 17 листопада 2016 р. Створення державного дорожнього фонду спрямоване на вирішення таких основних проблем: гарантувати розширення фінансування дорожнього господарства в цілому та покращити фінансування ремонту автомобільних доріг доріг [3]. Джерела, за рахунок яких формується державний дорожній фонд наведені у таблиці 1.

Передбачено, що 60 відсотків коштів фонду спрямовуються на ремонт доріг загальнонаціонального значення, а 35 відсотків – на ремонт автомобільних шляхів місцевого значення, зокрема, у 2018 р. заплановано було витратити на ремонт автодоріг 47 млрд грн. П'ять відсотків планується витратити на заходи підвищення безпеки на дорогах: зокрема, спорудження кільцевих розв'язок на дорогах державного значення, острівців безпеки, освітлених

та розмічених пішохідних переходів. Статтями спрямування коштів державного дорожнього фонду є:

- фінансування будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автомобільних доріг загального користування державного значення, а також виконання проектно-вишукувальних та науково-дослідних робіт, створення та функціонування інформаційно-аналітичної системи дорожнього господарства, забезпечення розвитку виробничих потужностей дорожніх організацій; утримання галузевих медичних закладів для реабілітації учасників ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції; проведення конкурсів і підготовку договорів щодо виконання робіт з будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів та інвесторів, співфінансування зазначених робіт згідно з відповідними договорами, здійснення контролю за їх виконанням і прийняття доріг в експлуатацію, управління дорожнім господарством;

- фінансування будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах (у вигляді субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам);

- виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, отриманими державою або під державні гарантії, на розвиток мережі та утримання автомобільних доріг загального користування;

- фінансування заходів із безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок про впровадження якісно нових змін в регулюванні діяльності дорожнього господарства України, спрямованих на найбільш ефективно його функціону-

Таблиця 1

Джерела формування Дорожнього фонду

№	Види надходжень	Розміри зарахувань	
		2018 рік	2019 рік
1	Акцизний податок з вироблених в Україні пального і транспортних засобів	50 %	75 %
2	Акцизний податок з ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів	50 %	75 %
3	Мито на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них	50 %	75 %
4	Плата за проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні		
5	Плата за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування державного значення		
6	50 % надходжень від штрафів за перевищення габаритно-вагових норм		
7	50 % надходжень від штрафів за адміністративні правопорушення		
8	Державні запозичення		
9	Інші надходження, визначені законом про Державний бюджет		

вання згідно з цільовою економічною програмою розвитку автомобільних доріг загального користування, про удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі, про впровадження змін щодо підвищення рівня

безпеки дорожнього руху в Україні, з метою ефективної взаємодії секторів економіки та підвищення добробуту населення, що сприятиме сталому розвитку національної економіки в цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» № 1762-19 від 17.11.2016 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1762-19_429 (дата звернення 23.10.2019).
2. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі» № 1763-19 від 17.11.2016 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1763-19> (дата звернення 23.10.2019)
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/1764-19> (дата звернення 15.10.2019).
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018–2022 роки» № 382 від 21.03.2018 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/382-2018-p> (дата звернення 15.10.2019).
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 р.» № 231 від 28.03.2017 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/231-2018-%D1%80> (дата звернення 15.10.2019).

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do dejakykh zakoniv Ukrainy shhodo reformuvannja systemy upravlinnja avtomobilnyjmy doroghamy zaghajnogho korystuvannja» [On amendments to some laws of Ukraine on reforming the system of management of public highways] URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/1764-19> (data zvernennja 15.10.2019).
2. Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do Bjudzhetnogho kodeksu Ukrainy shhodo udoskonalennja mekhanizmu finansovogho zabezpechennja dorozhnjoho ghaluzi» [On Amendments to the Budget Code of Ukraine on Improvement of the Road Financial Mechanism] #1763-19 vid 17.11.2016 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1763-19> (data zvernennja 23.10.2019).
3. Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrainy “Pro dzherela finansuvannja dorozhnjogho ghospodarstva Ukrainy”» [On Amendments to the Law of Ukraine “On Sources of Financing of the Roads of Ukraine”] #1762-19 vid 17.11.2016 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1762-19_429 (data zvernennja 23.10.2019).
4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennja Derzhavnoji ciljovoji ekonomichnoji prohramy rozvytku avtomobilnykh dorogh zaghajnogho korystuvannja derzhavnogho znachennja na 2018–2022 roky» [On approval of the State Targeted Economic Program for the Development of Public Roads for 2018-2022] # 382 vid 21.03.2018 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/382-2018-p> (data zvernennja 15.10.2019).
5. Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennja planu zakhodiv shhodo realizaciji Strateghiji pidvyshhennja rivnja bezpeky dorozhnjogho rukhu v Ukraini na period do 2020 r.» [On approval of the plan of measures for the implementation of the Road Safety Improvement Strategy in Ukraine for the period up to 2020] # 231 vid 28.03.2017 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/231-2018-%D1%80> (data zvernennja 15.10.2019).